

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 26-27 stycznia 2015 r. na kierunku „administracja” prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia w Instytucie Administracji i Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie o profilu praktycznym i ogólnoakademickim

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący:

dr hab Tadeusz Bąk – członek PKA,

członkowie:

dr Piotr Sitniewski – ekspert PKA,

dr hab. Waldemar Hoff – ekspert PKA,

Artur Gawryszewski – ekspert formalno – prawny,

Angelika Karbowa – przedstawiciel PSRP.

Krótką informacja o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na kierunku „administracja” prowadzonym w Instytucie Administracji i Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie na poziomie studiów pierwszego stopnia. Szczegółowe informacje zawiera załącznik nr 3.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji (w tym oraz prac dyplomowych), spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Instytutu, pracownikami i studentami ocenianego kierunku. Władze Uczelni i Instytutu stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę.

1). Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Koncepcja kształcenia na kierunku *administracja* w pełni nawiązuje do misji PWSZ w Sulechowie, którą jest spełnianie w mieście i jego regionie roli polegającej na wspomaganiu rozwoju społecznego, technologicznego i kulturalnego poprzez współpracę ze wszystkimi siłami politycznymi, społecznymi i gospodarczymi, które w swoją działalność mają wpisane podobne cele. Najważniejszym środkiem do wypełnienia tej misji jest kształcenie młodzieży na wysokim poziomie, w specjalnościach dających dużą szansę zdobycia bezpośrednio po ukończeniu studiów pracy. Ponadto współpraca ta ma na celu

- zabezpieczenie wykwalifikowanej kadry pracowników dla jednostek administracji publicznej oraz innych instytucji poprzez profesjonalne i oparte o praktykę kształcenie studentów,
- umożliwienie studentom odbywania praktyk w różnych instytucjach administracji publicznej i organizacjach, co pozwala nabyć im już w trakcie studiów umiejętności praktyczne związane z wykonywaniem podstawowych czynności na stanowiskach pracy w tych instytucjach,
- podejmowanie działań na rzecz środowiska lokalnego poprzez udział studentów w różnorodnych propozycjach kulturalno-społecznych miasta i okolic oraz zachęcanie do inicjowania i animowania życia społeczno-kulturalnego.

W celu wypełnienia misji opracowana została strategia rozwoju PWSZ w Sulechowie na lata 2012 -20120 zatwierdzona uchwałą Senatu nr 66/11/15 z dnia 26.06.2012 r. Na podstawie analizy min. celów strategicznych *1.1 Doskonalenie efektywności i jakości kształcenia poprzez dostosowanie programów kształcenia do KRK i działań w zakresie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego*, jak również *1.2. Kształcenie na potrzeby regionu i lokalnego rynku pracy poprzez współpracę z przedsiębiorstwami (kształcenie na zamówienie), instytucjami oraz w ramach Paktu na Rzecz Zatrudnienia i rozszerzenie oferty dydaktycznej*, należy stwierdzić ściśle powiązanie założonej koncepcji kształcenia na kierunku administracja o profilu ogólnoakademickim jak również o profilu praktycznym .

Dzięki przyjętej koncepcji kształcenia absolwent kierunku administracja posiada umiejętności posługiwania się wiedzą ogólną z zakresu nauk społecznych zwłaszcza nauk o prawie i o administracji, oraz podstawową wiedzą ekonomiczną i jest przygotowany do pracy urzędniczej w różnych rodzajach administracji publicznej - tak rządowej jak i samorządowej - oraz do stosowania prawa w instytucjach niepublicznych. Jest przygotowany do samodzielnego doskonalenia i uzupełniania nabytej wiedzy i umiejętności w warunkach postępu procesów integracyjnych w Europie. Absolwent potrafi rozwiązywać problemy zawodowe, posiada umiejętności komunikowania się z otoczeniem w miejscu pracy, sprawnego posługiwania się dostępnymi środkami informacji i techniki biurowej, aktywnego uczestniczenia w pracy grupowej oraz organizowania i kierowania niewielkimi zespołami. Potrafi samodzielnie podjąć i prowadzić działalność gospodarczą, wykazując się znajomością prawa i umiejętnością jego stosowania w praktyce. Zna język obcy na poziomie biegłości B2 oraz umie posługiwać się językiem specjalistycznym z zakresu administracji, prawa i ekonomii, w stopniu koniecznym do wykonywania zawodu. Ma doświadczenie związane z

rozwiązywaniem praktycznych zadań, zdobyte w czasie praktyki w środowisku zajmującym się zawodowo administracją.

- *Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.*

Oferta kształcenia na kierunku administracja zapewnia różnorodność zajęć dydaktycznych i możliwość jej elastycznego kształtowania poprzez wybór przedmiotów fakultatywnych.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.

Osoby uczestniczące w pracach programowych i konsultacjach projektu programu kształcenia: to przede wszystkim pracownicy uczelni na kierunku administracja, studenci, pracownicy administracji uczelni i oraz przedstawiciele instytucji, z którymi uczelnia posiada podpisane porozumienie o współpracy w zakresie kierunku administracja. Interesariusze zewnętrzni, jak przedstawiciele jednostek administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych aktywnie uczestniczą w ustalaniu koncepcji kształcenia na kierunku administracja poprzez stałą współpracę z Uczelnią. Swą opinię na temat koncepcji kształcenia na kierunku administracja o profilu praktycznym przedstawili między innymi następujący interesariusze zewnętrzni: Prezes Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Zielonej Górze, Prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze, Starosta Powiatu Zielonogórskiego, Burmistrz Sulechowa, ponadto osoby z dużym doświadczeniem zawodowym – urzędnicy Służby Cywilnej. Doskonaleniu kierunku studiów administracja w PWSZ w Sulechowie poświęcony był również jeden z punktów spotkania Konwentu Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Województwa Lubuskiego oraz zorganizowane na Uczelni spotkanie (konferencja) z udziałem starostów, prezydentów, burmistrzów, wójtów i osób z długoletnim stażem pracy w administracji (urzędników Służby Cywilnej). W trakcie tego spotkania podpisane zostały porozumienia o współpracy w zakresie prowadzenia praktyk studenckich na studiach o profilu praktycznym.

Zgodnie z dokumentacją przedstawioną w czasie wizytacji, Samorząd Studencki zgodnie z art. 68 ust.1 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym opiniuje plany i programy studiów. Studenci wizytowanego kierunku studiów w pełni uczestniczą w procesie ustalania koncepcji kształcenia oraz włączeni są w prace nad określaniem celów i efektów kształcenia. Podczas prac Instytutowej Komisji ds. Doskonalenia i Zapewnienia Jakości Kształcenia studenci wspólnie z kadrami naukowo-dydaktyczną konsultują koncepcję kształcenia i kwestie efektów kształcenia. Z odpowiednim wyprzedzeniem przedstawiciele studentów będący członkami ww. gremiów otrzymują materiały będące przedmiotem dyskusji posiedzeń, co umożliwia im skonsultowanie zmian i poinformowanie pozostałych studentów o bieżących pracach nad programem kształcenia. Aktywność podejmowaną w tym zakresie przez studentów oraz ich udział w całym procesie należy ocenić pozytywnie. Ponadto podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci wyrazili opinię, że poprzez wskazane wyżej rozwiązania mają poczucie odpowiedniego wpływu na kształt programu studiów.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Koncepcja kształcenia na kierunku „administracja” w pełni odpowiada misji i strategii Uczelni.
- 2) Interesariusze zewnętrzni, jak przedstawiciele jednostek administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych aktywnie uczestniczą w ustalaniu koncepcji kształcenia na kierunku „administracja”. Przedstawiciele studentów w Samorządzie Studenckim są zaangażowani w prace komisji programowej oraz doskonalenie procesu dydaktycznego. Opiniują plany i programy studiów zgodnie z Ustawą.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę **efekty kształcenia** odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są **zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku**; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu **praktycznym** uwzględniają **oczekiwania rynku pracy** lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o **profilu ogólnoakademickim** wymagania sformułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Efekty kształcenia przewidziane dla ocenianego kierunku są zgodne z wymogami KRK oraz przedstawioną wyżej koncepcją kierunku, który został przypisany do obszaru nauk społecznych. Uczelnia uruchomiła zarówno studia o profilu praktycznym jak i ogólnoakademickim. Efekty kształcenia mają prawidłową strukturę złożoną z efektów z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Macierz odniesień wskazuje na to, że zostały one prawidłowo skorelowane z efektami obszarowymi i prawidłowo odzwierciedlają istotę kierunku w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Z efektami kierunkowymi właściwie skorelowano efekty przedmiotowe zawarte w sylabusach przedmiotów. Te ostatnie zostały dopasowane do charakterystyki przedmiotu np. sylabus seminarium dyplomowego przewiduje jeden efekt z zakresu wiedzy i po trzy efekty w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Inne przedmioty jak np. język niemiecki realizują znaczną ilość efektów (6-7) każdego rodzaju. Większość sylabusów przewiduje ponad trzy efekty każdego z trzech rodzajów efektów. Do wyjątków należą moduły przewidujące tylko dwa efekty społeczne jak np. „Makro i mikroekonomia.”

W przypadku profilu praktycznego efekty kształcenia należy uznać za spełniające wymogi prawne i wymagania rynku pracy. Efekty kształcenia dla tego profilu zapewniają wiedzę, kompetencje i umiejętności potrzebne pracownikowi administracji publicznej. Odnoszą się one nie tylko do typowych kompetencji urzędniczych, lecz obejmują także efekty pozwalające na interakcję z szeroko rozumianym otoczeniem administracji, czego przykładem są efekty odnoszące się do reglamentacji działalności gospodarczej. Pozwalają one ukształtować profil absolwenta sprawnie realizującego zadania administracji publicznej w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

Praktyka zawodowa na kierunku praktycznym została przewidziana jako praktyka trzymiesięczna z możliwością jej realizacji w kilku etapach, inaczej niż czterotygodniowa praktyka na kierunku ogólnoakademickim. Ponieważ studia o profilu praktycznym zostały

uruchomione w roku akademickim 2013/2014, możliwość pełnej oceny skuteczności przyjętego modelu efektów kształcenia, w tym efektów związanych z praktykami jest ograniczona. Niemniej, dotychczasowe bogate doświadczenie jednostki w organizacji przedłużonych praktyk rokuje dobre praktyczne przygotowanie studentów do sprostania wymogów rynku pracy. Dodatkowo trzeba podkreślić, że wprowadzone efekty kształcenia były w jednostce tworzone z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku (m.in. przez konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi), treść efektów pozwala na podjęcie zatrudnienia w całej Polsce, zwłaszcza w administracji samorządowej.

Efekty spełniają wymagania przewidziane dla obszaru nauk społecznych. Są one dostępne dla studentów w Instytucie a także są przedstawiane przez prowadzących zajęcia na pierwszym spotkaniu ze studentami danego przedmiotu.

- 2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

Sylabusy opisują efekty kształcenia w sposób zrozumiały z uwzględnieniem kategorii wiedzy umiejętności i kompetencji społecznych. Wszystkie sylabusy zostały przygotowane wg jednolitego schematu, co ułatwia studentom orientację w ich treści. Klarowne są też powiązane z efektami elementy takie jak forma zajęć, liczba punktów ECTS, liczba godzin przeznaczonych na zajęcia w rozbiciu na godziny kontaktowe i pracę własną studenta, zasady weryfikowania osiągnięcia efektów. W odosobnionych przypadkach treści efektów można uznać za sformułowane zbyt ogólnie. Np. w przedmiocie „Ekonomika integracji europejskiej” znajdujemy efekt KO2 „jest otwarty na świat i zrozumienie dla innych kultur” a niżej K04: „potrafi uzupełniać i doskonalić nabytą wiedzę i umiejętności.” Wydaje się, że obydwa efekty powinny w wyraźniej określać ich powiązanie z przedmiotem studiów na kierunku administracja. Przykładem efektu wystarczająco osadzonego w realiach administracji jest efekt UO2 „umie stworzyć uproszczony budżet JST, odpowiednio klasyfikując jego elementy” przewidziany w przedmiocie „Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego.” Trzeba zastrzec, że prawie wszystkie efekty określone w sylabusach przedmiotów zostały sformułowane w sposób wystarczająco jasny, precyzyjny i adekwatny do istoty profilu absolwenta.

Efekty kształcenia są sprawdzalne dzięki zamieszczeniu w sylabusach przedmiotów jasnych kryteriów oceny. W przypadku zajęć składających się z wykładów i ćwiczeń studenci są informowani o tym, w jakiej proporcji oceny są wazone (np. w przedmiocie „Finanse publiczne” w proporcji 60%:40 %). Stosuje się standard „pełnej wyczerpującej odpowiedzi” przy czym jednolicie dla wszystkich przedmiotów stosuje się skalę ocen powiązaną w procentowym udziale prawidłowej odpowiedzi tj. ocena dostateczna powyżej 50 %, dostateczny – 50-60%, dostateczny plus 60-70%, dobry 70-80%, dobry plus 80-90 % i bardzo dobry – 90-100 %. Takie ustawienie skali ocen nie budzi zastrzeżeń.

Pełna jednolitość sylabusów w skali jednostki niewątpliwie ułatwia studentom zorientowanie się w zasadach oceny. W sylabusach przypisano wszystkim efektom konkretne formy weryfikacji takie jak egzamin, kolokwium, prezentacja, referat, aktywność na zajęciach i praca kontrolna o nieokreślonym w sylabusie profilu.

W przypadku praktyk zawodowych wymaganych na studiach o profilu praktycznym efekty kształcenia są rozbudowane i zostały określone w sposób zrozumiały. Przewidziano 6 efektów z kategorii wiedzy, 7 efektów z kategorii umiejętności i 4 efekty z kategorii

kompetencji społecznych. Żaden z nich nie budzi wątpliwości, że może być zrealizowany w toku praktyki zawodowej. Sylabus bardzo ogólnie odnosi się do kryteriów sprawdzania realizacji efektów. Przewiduje bowiem uczestnictwo i pisemne potwierdzenie wykonywanych zadań przedstawionych w karcie praktyki zawodowej. Przedłożone do wglądu karty praktyki zawodowej zawierają ww. elementy, jednak poza opisem czynności nie odnoszą się do konkretnych efektów kształcenia zawartych w sylabusie.

Efekty kształcenia przewidziane dla seminariów dyplomowych zostały wyrażone w sposób jasny. Metody sprawdzania ich realizacji nie budzą wątpliwości dla efektów w kategorii wiedzy i umiejętności. Na piątym semestrze są to: przedłożenie planu pracy, przegląd podstawowej literatury oraz prezentacji, zaś na VI roku oprócz złożenia pracy stosuje się kryteria dotrzymywania terminów, sposobu prezentacji fragmentów pracy i aktywności na zajęciach seminaryjnych. Kompetencje społeczne są sprawdzane przez referaty, prezentacje i aktywność na zajęciach.

- 3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

System oceny efektów kształcenia należy uznać za przejrzysty. System oceny obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia tj. efekty z kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Umożliwia on weryfikację zakładanych celów oraz ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia. Studenci mają dostęp do ramowych kryteriów wg jakich będą oceniani przez internetowy dostęp do aktów normatywnych uczelni, a do kryteriów dla danego przedmiotu przez sylabusy dostępne przez stronę uczelni jednostki.

Metody weryfikacji zostały prawidłowo powiązane z rodzajem efektu kształcenia. Także poszczególnym efektom wymagającym aktywności studentów przypisano odpowiednie formy weryfikacji. Widoczna jest duża różnorodność w doborze metod weryfikacji kompetencji społecznych, co nie wywiera bynajmniej negatywnego wpływu na efektywność weryfikacji ich osiągnięcia. Przedłożone prace etapowe dowodzą tego, że przyjęty model weryfikacji efektów jest prawidłowy i rzetelnie egzekwowany przez prowadzących zajęcia.

Także egzaminy dyplomowe pozwalają na skuteczną weryfikację efektów kształcenia. Uregulowanie trybu prowadzenia i rozliczania prac dyplomowych oraz trybu przeprowadzania egzaminu dyplomowego zostało uregulowane Zarządzeniem nr 131/07/11 Rektora PWSZ z dnia 7 kwietnia 2011 roku. Dla kierunku administracja przyjęto regulaminową zasadę, że końcowa ocena jest średnią arytmetyczną ocen z prezentacji pracy oraz oceny trzech pytań ustnych zadanych przez komisję egzaminacyjną. Ocena ta jest ważona w następujący sposób: oceny z toku studiów – 0,6; oceny pracy dyplomowej – 0,2; oceny egzaminu dyplomowego – 0,2. Egzaminy dyplomowe w większości przypadków prawidłowo weryfikują efekty kształcenia, choć niektóre prace otrzymały oceny zawyżone. Nie można uznać za prawidłową weryfikację efektów kształcenia, jeśli brakuje w ocenianej pracy założeń badawczych, celu, hipotez i prawidłowo skonstruowanego zakończenia. Zakończenia prac dyplomowych dość często zawierają treści opisowe przynależne do głównego korpusu pracy bez ustosunkowania się autorów do problemów badawczych. Brak celu badawczego i hipotez to przejaw braku

realizacji niektórych efektów kształcenia. Dowodzi to istnienia przypadków zawyżania ocen, co stanowi wadę procesu weryfikacji.

System weryfikacji efektów dla praktyk został uregulowany w Regulaminie praktyk wprowadzonym Zarządzeniem nr 26/11/15 Rektora PWSZ z dnia 15 marca 2012 r. Ocena praktyk jest dokonywana przez ich opiekuna, który kierując się opisem przebiegu praktyk zawartym w karcie praktyki zawodowej dokonuje zaliczenia. W przypadku dostrzeżenia nieprawidłowości opiekun zgłasza je Prorektorowi ds. studenckich. Wśród nieprawidłowości dostrzeżonych przez Zespół Wizytujący można wskazać określanie przez pracodawców jako wykonywanych zadań szkolenia BHP lub zapoznanie się z regulaminem i statutem lub powtarzające się ogólnikowe określenia typu „obowiązki wykonywane pod nadzorem pośrednika pracy”. Te pierwsze nie mają związku z realizacją efektów kształcenia, te drugie ze względu na swoją ogólnikowość, nie dają obrazu tego, czym zajmuje się student w czasie praktyk, co utrudnia ocenę realizacji efektów.

Skala odsiewu nie jest znaczna nawet wzięwszy pod uwagę niewielką liczbę studentów. Tabela przedstawiona w raporcie samooceny wskazuje na brak skreśleń studentów z powodu braku postępów w nauce na studiach stacjonarnych. Odsiew dokonuje się z powodu niepodjęcia nauki i rezygnacji ze studiów oraz niezaliczenia semestru. Ten ostatni powód nie przekracza trzech osób w skali rocznika studentów. Największy poziom rezygnacji ze studiów nastąpił na 1 semestrze z naboru w latach 2012/2013. Rzuca się w oczy bardzo wysoki udział rezygnacji ze studiów na 1 semestrze w roku 2012/2013 wynoszący 15 przypadków na 64 studentów. Uczelnia przypisuje to zjawisko jednoczesnemu zapisywaniu się kandydatów na kilka kierunków studiów jednocześnie. Natomiast na studiach niestacjonarnych sytuacja jest bardziej stabilna, choć ogólnie podobna. Nie ma tu istotnego odpływu studentów po 1 semestrze i podobnie jak na studiach stacjonarnych nie odnotowano skreśleń spowodowanych brakiem podstawu w nauce. Proporcje skreśleń z powodu niezaliczenia semestru są podobne.

Ocena efektów kształcenia odbywa się wyłącznie w kompleksie budynków należących do jednostki.

- 4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Monitorowanie karier absolwentów realizuje Biuro Karier powołane Zarządzeniem Rektora nr 75/07/11 z dnia 4.05.2009 r. Podstawowym instrumentem monitorowania jest ankietowanie absolwentów. Ankietowanie dokonuje się corocznie po przeprowadzeniu egzaminów dyplomowych. Są przeprowadzane zarówno w wersji elektronicznej i papierowej. Ankieta skierowana do absolwentów stanowi załącznik nr 3 do Zarządzenia nr 28/11/15. Jest to dwustronicowy dokument zawierający dwanaście pytań zamkniętych, z których większość dotyczy oceny jakości studiów. W ww. ankiecie adekwatność otrzymanego wykształcenia do potrzeb rynku pracy jest przedmiotem trzech pytań dotyczących tego, czy: 1) otrzymane wykształcenie pomogło w zdobyciu pracy, czy absolwent czuje się przygotowany do wykonywania zawodu podjętego po studiach oraz czy umiejętności zdobyte na studiach pozwalają na samodzielne wykonywanie obowiązków zawodowych.

Wyniki ankietowania są analizowane przez Uczelnianą Komisję ds. WSZiDJK (Wewnętrznego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia), a następnie

przekazywane do Dyrektora Instytutu w celu wykorzystania w kształtowaniu planu studiów i efektów kształcenia. Wnioski z analizy służą też do sporządzenia raportu końcowego podlegającego opublikowaniu na stronie internetowej uczelni. Ustalenia wniosków z raportu były wykorzystywane przez Senat jednostki przy wprowadzaniu zmian programowych. Wnioski z ankiet są też przedstawiane na zebraniach ogólnych pracowników, w czasie których dyskutuje się problemy podnoszenia jakości kształcenia. Poza ankietyzacją jednostka organizuje też spotkania z absolwentami i pracodawcami. Dzięki badaniom przeprowadzonym przez Biuro Karier jednostka ma dobre rozeznanie w przebiegu karier swoich absolwentów.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Na podstawie przeglądu prac stwierdzono, że tematyka i zakres opracowań są zgodne z sylabusami przedmiotów, poziom wykonania jest zróżnicowany co znajduje odzwierciedlenie w ocenach prac (w przedziale 3-5). Oceny adekwatne do poziomu prac.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zakładane kierunkowe efekty kształcenia odnoszące się do programu o profilu ogólnoakademickim i praktycznym są zgodne z wymaganiami KRK oraz koncepcją kształcenia i potrzebami rynku pracy zarówno w skali lokalnej jak i ogólnopolskiej. Strona formalna dokumentacji efektów kształcenia i ich realizacji nie budzi zastrzeżeń mogących mieć wpływ na ocenę końcową.
- 2) Analiza przedłożonych dokumentów w tym kart przedmiotów wskazuje na to, że efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i pozwalający na ich weryfikację.
- 3) System oceny efektów kształcenia został w określony w sposób jasny i jednolity. Obejmuje on wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne). Jest on dostępny jedynie przez prezentację sylabusów na pierwszych zajęciach oraz w dziekanacie.
- 4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów w formie ankietyzacji i wykorzystuje je w celu dostosowania programów nauczania do wymagań rynku pracy.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1). Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. W przypadku kształcenia nauczycieli oraz kierunków, dla których określone zostały standardy kształcenia – również ocena spełnienia wymagań odpowiednich standardów;

Program studiów o profilu ogólnoakademickim i praktycznym pozwala na osiągnięcie każdego z celów i efektów kształcenia przewidzianych w prawie powszechnie obowiązującym oraz w wewnętrznych regulacjach Jednostki. Na powyższą ocenę składają się następujące wyniki wizytacji:

Porównywanie celów, zakładanych efektów oraz treści programowych wynikających z sylabusów poszczególnych przedmiotach w ww. profilach wskazuje na to, że są one zbieżne.

Prawidłowa jest ogólna **ilość godzin** przeznaczonych na studiowanie, zarówno godzin kontaktowych jak i godzin pracy własnej studenta. W profilu ogólnoakademickim na studiach stacjonarnych przewidziano 1800 godzin zajęć, przy czym zajęcia do wyboru, łącznie ze specjalnością, obejmują nieco powyżej 40% całego czasu studiów. Na studiach

niestacjonarnych przy mniejszej ilości godzin (1145) proporcja zajęć do wyboru jest niemal identyczna, przy jednakowym dla jednych i drugich procentowym udziale punktów ECTS (36,67%) przypisanych zajęciom do wyboru. Proporcje procentowe pomiędzy przedmiotami podstawowymi, kierunkowymi i specjalnościowymi nie budzą uwag krytycznych. Sekwencja przedmiotów w skali całego programu jak i poszczególnych grup przedmiotów jest prawidłowa. Na studiach stacjonarnych o profilu praktycznym przewidziano również 1800 godzin, jednak udział zajęć do wyboru jest niższy niż w profilu ogólnoakademickim, gdyż wynosi 37,50% przy udziale tego typu zajęć w puli ECTS na poziomie 35%. Nie budzi zastrzeżeń ogólna liczba punktów ECTS ani ich przypisanie do poszczególnych przedmiotów. System punktacji został wyczerpująco uregulowany w regulacjach w Regulaminie studiów PWSZ z 2007 r. oraz Zarządzeniu Rektora PWZS z 19.10.2009 r. Przyjęto w nim zasadę, że jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta 25-30 godzin pracy, co obejmuje łącznie zajęcia zorganizowane zgodnie z planem studiów i programem nauczania oraz wymiar indywidualnej pracy studenta. Student powinien zgromadzić 30 punktów semestralnie i 60 punktów w skali roku akademickiego. Łączna liczba punktów ECTS na sześciomiesięcznych studiach o profilu ogólnoakademickim wynosi 180 z czego 67 przypada na zajęcia do wyboru łącznie ze specjalnością, co daje 36,67 % . Realizacja całego programu studiów o profilu praktycznym daje 63 punkty czyli 37 % całej puli punktów. Za zrealizowanie praktyki studenci otrzymują 6 punktów na studiach o profilu ogólnoakademickim i 15 punktów na studiach o profilu praktycznym. Przyjęty w jednostce system punktacji jest elastyczny – umożliwia zarówno transfer jak i akumulację punktów w zgodzie z przepisami i potrzebami jednostki w sposób, który prawidłowo odzwierciedla nakład pracy studentów poniesiony w celu realizacji efektów kształcenia.

Formy realizacji zajęć odpowiadają treściom programowym oraz poszczególnym kategoriom efektów kształcenia. Efekty z kategorii umiejętności są prowadzone w formach prawidłowo do nich dobranych (ćwiczenia, laboratoria, konwersatoria, projekty, seminaria, praktyki) pozwalających na ich rzeczywiste nabycie. Natomiast efekty z kategorii kompetencji społecznych zostały stosunkowo równomiernie rozmieszczone we wszystkich formach dydaktycznych bez szkody dla możliwości ich realizacji. Istotną rolę w przekazywaniu umiejętności i kompetencji społecznych odgrywa praktyka zawodowa, która stanowi mocną stronę uczelni, przy czym przewidziane w regulacjach wewnętrznych jednostki 4 tygodnie praktyki na profilu ogólnoakademickim oraz 3 miesiące w przypadku studiów o profilu praktycznym jest wystarczająco długim okresem na realizację zakładanych celów i efektów kształcenia. Trzeba przy tym dodać, że dokumentacja praktyk budzi pewne zastrzeżenia, które już zostały wyżej scharakteryzowane. Niemniej, praktyki umożliwiają zdobycie istotnych umiejętności praktycznych, choć karty praktyk wskazują na to, że w odosobnionych przypadkach studenci są wykorzystywani do prac, które są zbyt elementarne na to, by nabrać istotnych umiejętności.

Struktura programowa jest przejrzysta. Zakłada ona konsekwentnie przechodzenie przez studentów od przedmiotów podstawowych, przez kierunkowe po przedmioty specjalnościowe. Sprawia to, że oceniana jednostka może uformować absolwenta o profilu w pełni zgodnym z przepisami oraz wymaganiami rynku. **Organizacja procesu kształcenia** nie budzi żadnych istotnych zastrzeżeń w żadnej jego fazie. W jednostce stworzono pełne ramy regulacyjne dla tego procesu pozostające w zgodzie z przepisami powszechnie obowiązującymi. Przy zachowaniu formalnej zgodności z przepisami system ten zapewnia niezbędną elastyczność kształcenia. Jest on otwarty na potrzeby środowiska, w którym działa Jednostka przez uwzględnienie potrzeb rynku pracy oraz stworzenie ram organizacyjnych dla udziału interesariuszy zewnętrznych. Posiada też wystarczająco rozbudowany mechanizm kontroli jakości kształcenia. Z punktu widzenia studentów proces ten można ułatwić przez zwiększenie roli platformy internetowej zwłaszcza przez publikowanie sylabusów do

poszczególnych przedmiotów. Powyższe uwagi odnoszą się zarówno do profilu ogólnoakademickiego jak i praktycznego.

Program studiów pozwala na **indywidualizację**, której zakres nie budzi istotnych zastrzeżeń, co jest zadaniem trudnym w jednostce posiadającej niewielką liczbę studentów (z drugiej strony, ten ostatni czynnik ułatwia realizację efektów z kategorii umiejętności). Regulamin studiów przewiduje rozwiązania pozwalające na studiowanie w ramach indywidualnego planu studiów i programu kształcenia (IPS) oraz na dostosowanie ram czasowych do możliwości i okoliczności życiowych studenta (IOS). IPS jest przewidziany dla studentów wyróżniających się w nauce. Z §17 pkt.2 Regulaminu studiów wynika, że jednostka traktuje IPS jako instrument ukierunkowania nauki zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami i zainteresowaniami studenta. Jest on dostępny za zgodą Dyrektora Instytutu, na wniosek studenta złożony nie później niż na trzy tygodnie przed rozpoczęciem semestru. Z kolei przesłanki stosowania IOS są bardzo szerokie, gdyż poza niepełnosprawnością obejmują: bardzo dobre wyniki w nauce, odbywanie semestru studiów za granicą, osiągnięcia sportowe (kadra narodowa i uniwersjadowa) oraz jakiegokolwiek inne przesłanki, jakie Rektor uzna za wystarczające. IOS podlega przedłużeniu na wniosek studenta. W przypadku osób niepełnosprawnych korzystających z IOS uzgodnienia harmonogramu zajęć, zaliczeń i egzaminów dokonuje opiekun dydaktyczny takiej osoby. W wyjątkowych przypadkach Rektor może zwolnić studenta niepełnosprawnego z obowiązku złożenia harmonogramu. Ulokowanie ww. kompetencji na szczęblu Rektora nie zmniejsza elastyczności stosowania IOS ze względu na niewielką liczbę studentów i zwartą zabudowę uczelni. Jednocześnie w podstawowym zakresie jednostka stara się zapewnić równoprawne możliwości studiowania osobom **niepełnosprawnym**, przy czym trzeba zauważyć że zwarty kompleks budynków należących do uczelni składa się z obiektów zabytkowych, które trudno jest dostosować do potrzeb osób niepełnosprawnych. Tylko jeden budynek wyposażony jest w windę. Pozostałe posiadają tylko: budynek główny – urządzenie umożliwiające podjazd po schodach, zaś budynek N – pochylnię. Niepełnosprawni korzystają z indywidualnej organizacji studiów. Obecnie przewiduje się przypisywanie ich do tych grup studenckich, które odbywają zajęcia w łatwo dostępnych salach uczelni.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Ocenę spójności efektów kształcenia, treści programowych, form zajęć oraz metod dydaktycznych ułatwia prawidłowo prowadzona dokumentacja procesu dydaktycznego, z zwłaszcza przejrzyste sylabusy, które posiadają odniesienia do efektów kierunkowych oraz wzory dokumentowania poszczególnych etapów procesu kształcenia. Analiza tych odniesień świadczy o zgodności efektów modułowych z kierunkowymi. Powyższe spostrzeżenie potwierdza analiza matryc efektów kształcenia dla studiów o profilu ogólnoakademickim i praktycznym, przy czym siła tych powiązań nie jest równomiernie rozłożona pomiędzy poszczególnymi efektami (rozpiętość od 1 do 7). Zwraca uwagę stosunkowo duża ilość efektów każdej kategorii prawie we wszystkich sylabusach (do 7 efektów z danej kategorii). Wymagania efektów zostały prawidłowo powiązane z metodami dydaktycznymi. Wadą sylabusów jest to, że nie różnicują literatury na obowiązkową i dodatkową. Jest ona najczęściej ograniczona do podręczników, czasem od monografii z pominięciem artykułów naukowych. Samo tylko wymienienie w sylabusie najnowszej literatury naukowej zawartej w artykułach sprzyja pobudzeniu ciekawości studenta nawet wtedy, gdy wykładowca nie planuje ich omawiania na zajęciach.

Niemniej, analiza przedłożonych materiałów pozwala na sformułowanie wniosku, że wymienione wyżej elementy procesu kształcenia tworzą spójną całość.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Program studiów na profilu ogólnoakademickim i praktycznym umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Struktura programu, sekwencja przedmiotów w programie oraz ilość godzin pracy studenta pozwalają na osiągnięcie planowanych efektów kształcenia zgodnie z wymaganiami rynku pracy.

2) Zakładane efekty kształcenia są spójne z treściami zawartymi w sylabusach poszczególnych przedmiotów, a jednocześnie zapewniają studentom niezbędną elastyczność w wyborze. Efekty kształcenia są realizowane w adekwatnych do nich formach i przy zastosowaniu właściwych metod.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy .

- 1) Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku prowadzi 43 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 2 profesorów (1-nauki ekonomiczne, 1-nauki prawne), 3 doktorów habilitowanych oraz 21 doktorów. 12 osób stanowi minimum kadrowe na ocenianym kierunku studiów, w tym 5 pracowników samodzielnych (3 – nauki prawne, 1 – nauki ekonomiczne oraz 1 – nauki humanistyczne, który ma dorobek naukowy z dziedziny nauki o administracji) oraz 7 doktorów (4 nauki prawne, 2 nauki ekonomiczne oraz 1 nauki humanistyczne, dorobek naukowy m. in. z nauki o administracji). W związku z powyższym ogólna liczba wszystkich nauczycieli akademickich na kierunku *administracja* jest wystarczająca. Dorobek naukowy osób prowadzących zajęcia dydaktyczne umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia i jest zgodny z efektami kształcenia, które zostały przyporządkowane do ocenianego kierunku studiów (obszar nauk społecznych, dziedzina nauk prawnych (nauki o administracji, prawo), dziedzina nauk ekonomicznych (ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu), dziedzina nauk społecznych (psychologia, socjologia, nauki o polityce publicznej).

- 2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów.

Zgodnie z Raportem samooceny do minimum kadrowego kierunku „administracja” Uczelnia zgłosiła 12 nauczycieli akademickich, w tym 5 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 7 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji

i rozmów przeprowadzonych z władzami Instytutu. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzone również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt, osób które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku „administracja”, należy uznać, iż zostały spełnione warunki określone w **§ 14 ust. 1** rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. 2014, poz. 1370) – minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, **§ 13 ust. 1** (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów.*), **§ 13 ust. 2** (*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: 1). 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub będącego osobą, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.3, zwanego dalej „samodzielnym nauczycielem akademickim”); 2). 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.*)

Podsumowując, do minimum kadrowego wizytowanego kierunku studiów można zaliczyć 5 nauczycieli akademickich w grupie osób posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 7 nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora wobec powyższego minimum kadrowe na kierunku „administracja” jest spełnione.

- *ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu);*

Skład minimum kadrowego na kierunku administracja prowadzonym w Instytucie Administracji i Turystyki w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem wszyscy

nauczyciele akademicki wskazani do minimum kadrowego zatrudnieni zostali na czas nieokreślony.

- *ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów;*

Wymagania dotyczące relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów są spełnione. Zatem wymagania § 17 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. 2014, poz. 1370) są spełnione (wymagania określone w przepisach: 1:160) i wynosi ok. 1:20.

- *ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie;*

Zespół oceniający hospitował zajęcia w dniu wizytacji, zapoznając się ze sposobem ich prowadzenia, poziomem i wymaganiami, oceniając równocześnie bazę dydaktyczną i warunki prowadzenia zajęć na kierunku. Szczegółowe informacje dotyczące hospitowanych zajęć dydaktycznych oraz ich oceny zostały zawarte w **Załączniku nr 6**. Zajęcia wybierano losowo z planu zajęć dydaktycznych obowiązującego w semestrze zimowym w bieżącym roku akademickim. Wszystkie zajęcia odbywały się zgodnie z planem i rozpoczęły się punktualnie. Zajęcia prowadzone były przez osoby wykazane w rozkładach, w salach wykładowych dobrze dostosowanych do prowadzonych zajęć. Widoczny był wysoki poziom kompetencji osób prowadzących zajęcia, ich dobre przygotowanie do zajęć, a także umiejętności i doświadczenie dydaktyczne. Studenci byli aktywni i zainteresowani przebiegiem zajęć. Mieli dostęp do materiałów umożliwiających przygotowanie do zajęć.

- 3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Istotą polityki kadrowej Uczelni jest zapewnienie właściwej kadry naukowo – dydaktycznej, jej stabilizacja oraz systematyczny rozwój (pomoc Uczelni w podnoszeniu przez kadrę poziomu jakości kształcenia i badań naukowych oraz osiągnięciu przez nią wyższych szczebli rozwoju naukowego). W przypadku rozwoju ilościowego, planowanie zatrudnienia uwarunkowane jest zapewnieniem minimum kadrowego na prowadzonych kierunkach studiów, właściwą obsadą prowadzonych zajęć, pensum dydaktycznym oraz liczbą studentów. Działania Instytutu Administracji i Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie polegają głównie na wspieraniu rozwoju naukowego poszczególnych pracowników i promowaniu kadr naukowych (stypendia, delegacje, opłaty

konferencyjne, własne wydawnictwa). W wyniku tych działań w ciągu ostatnich pięciu lat trzech pracowników związanych z kierunkiem administracja, którzy zresztą wchodzi w skład minimum kadrowego uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego i trzech stopień naukowy doktora. Warto podkreślić, że dla dwóch osób które uzyskały stopień doktora habilitowanego, do momentu habilitacji, PWSZ w Sulechowie była podstawowym miejscem pracy, a dla wszystkich trzech osób, które uzyskały doktorat, PWSZ w Sulechowie była i jest podstawowym miejscem pracy. W marcu 2014 roku dyrektor Instytutu Administracji i Turystyki w Sulechowie, który jest również pracownikiem naukowo-dydaktycznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu otrzymał tytuł naukowy profesora nauk prawnych. Pracownicy publikują w wydawanym przez Instytut Administracji i Turystyki rokrocznie od 2005 roku w czasopiśmie naukowym „Studia Lubuskie”, prezentującym najnowsze osiągnięcia badawcze nauk prawnych, administracyjnych, ekonomicznych i o zarządzaniu. W 2014 roku ukazał się kolejny, dziesiąty numer „Studiów Lubuskich”. Czasopismo to znajduje się na liście B wykazu czasopism (3 punkty za publikację). Wszystkie wydania dostępne są w Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Wrocławskiego.

W związku z powyższym prowadzona przez Instytut polityka kadrowa pozwala na zapewnienie spójności pomiędzy rozwojem kadry naukowo-dydaktycznej, a rozwojem prowadzonych kierunków studiów i pozwala na zapewnienie wysokiej jakości w tym obszarze.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Uczelnia zatrudnia wystarczającą liczbę nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku *administracja*. Dorobek naukowy umożliwia osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia oraz realizację przyjętego programu kształcenia na studiach pierwszego stopnia.
- 2) Spośród dwunastu zgłoszonych do minimum kadrowego nauczycieli akademickich wymagania dotyczące minimum kadrowego dla studiów pierwszego stopnia spełnia pięciu nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień doktora habilitowanego oraz siedmiu nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora. Uczelnia spełnia tym samym wymagania dotyczące minimum kadrowego dla studiów pierwszego stopnia na ocenianym kierunku studiów. Pozostali nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku *administracja* również posiadają kwalifikacje naukowe i dydaktyczne umożliwiające osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.
- 3) Uczelnia prowadzi politykę kadrową zapewniającą weryfikację nauczycieli akademickich

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka, a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie dysponuje w pełni wyposażoną infrastrukturę dydaktyczną i laboratoryjną niezbędną i wystarczającą do prowadzenia zajęć. Na potrzeby dydaktyki kierunku *administracja* wykorzystywana jest następująca infrastruktura: 34 sal wykładowych i ćwiczeniowych wyposażonych w projekторы multimedialne, nagłośnienie, ekran, telewizor, magnetowid VHS, rzutnik pisma, tablica zwykła, radiomagnetofon, tablica magnetyczna i dobre meble w postaci krzeseł z pulpitemi czy też stolików i krzeseł. Uczelnia posiada własną salę gimnastyczną przy ul. Armii Krajowej 47 - kubatura 2711,06 m², trzy domy studenta o łącznej liczbie miejsc 218 oraz ośrodek jeździecki w Kalsku (stajnia o kubaturze 2711,06 m², ujeżdżalnia o kubaturze 5458 m²). Uczelnia posiada dobrą bazę rekreacyjno-sportową: boisko wielofunkcyjne, tartanowe o wymiarach 20 x 40 m, boisko do siatkówki plażowej, dwa korty tenisowe o nawierzchni ze sztucznej trawy, siłownia, tory do minigolfa z 18 stanowiskami, każdy o długości 6 m.

PWSZ w Sulechowie posiada uczelnianą sieć komputerową, łączącą budynki na terenie kampusu. Każdy pracownik ma założone na serwerze uczelnianym własne konto poczty elektronicznej. Uczelnia posiada stronę internetową. Usługi e-mail oraz www pełnią funkcję komunikacyjnego interfejsu pomiędzy pracownikami, studentami i administracją uczelni.

Dostęp do sieci wewnętrznej oraz Internetu możliwy jest też bezprzewodowo – na terenie wszystkich obiektów dydaktycznych działa sieć WiFi. Uczelnia posiada zarejestrowaną domenę internetową pwsz.sulechow.pl, dzięki czemu m.in. studenci mają dostęp do serwisu WWW, zintegrowanego systemu planowania zajęć PLANZA, oraz modułu OPAC (możliwość zamawiania książek przez WWW) systemu do obsługi bibliotek PROLIB. Ponadto studenci PWSZ w Sulechowie mają dostęp: do pracowni komputerowych (4 sale wyposażone w 15-17 komputerów każda, dostęp również po zajęciach dydaktycznych), w pełni skomputeryzowanej biblioteki z systemem obsługi biblioteki „PROLIB”, ogólnie dostępnych komputerów (z zainstalowanym min. systemem informacji prawnej „Lex”) w czytelni prawniczej i do ośmiu ogólnie dostępnych komputerów w Domach Studenta.

Biblioteka zapewnia dostęp do materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych studentom i pracownikom Uczelni. Ogółem zbiory biblioteczne wynoszą 36.224 woluminów, wydawnictwa ciągłe - 2.014 jednostek inwentarzowych i zbiory specjalne - 2.229 jednostek. Biblioteka udostępnia 62 tytuły czasopism bieżących. Wśród zbiorów specjalnych 54 jednostki to dokumenty normalizacyjne. Księgozbiór udostępniany jest w czytelniach i wypożyczalni. Czytelnie biblioteki dysponują 104 miejscami, z Internetu można korzystać na 10 stanowiskach. W czytelniach użytkownicy mogą korzystać z wolnego dostępu do półek, co ułatwia samodzielną pracę. Szczególnie ważna dla procesu dydaktycznego na kierunku administracja jest Czytelnia Wydawnictw Prawniczych i Prasy, która udostępnia podstawowe czasopisma niezbędne do studiowania na tym kierunku. Ponadto studenci mają w czytelni dostęp do systemu informacji prawnej LEX.

Studenci w sieci komputerowej Uczelni mają dostęp do wybranych zagranicznych baz danych Wirtualnej Biblioteki Nauki w ramach Krajowych Licencji Akademickich finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Biblioteka Uczelniana jest w pełni skomputeryzowana, wszystkie pozycje można odnaleźć w komputerowym katalogu bibliotecznym. Całość gromadzonych zbiorów zarejestrowana jest w systemie PROLIB. Taki sam system informatyczny funkcjonuje w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Zielonej Górze oraz w Bibliotekach Uniwersytetu Zielonogórskiego. Książki wypożyczane są na podstawie rewersów, drukowanych przez system PROLIB lub ręcznie wypisanych przez czytelnika. Książki można zamawiać przez Internet.

Zajęcia na kierunku *administracja* odbywają się w dwóch budynkach, które są zlokalizowane bardzo blisko siebie, w związku z tym konieczność poruszania się pomiędzy nimi podczas odbywania zajęć nie stanowi trudności dla studentów. Według opinii studentów sale są wystarczająco duże do prowadzenia zajęć, na które uczęszczają. W całej Uczelni jest dostępna sieć bezprzewodowa, do której może podłączyć się każdy student, jednakże studenci zwrócili uwagę, że sieć bezprzewodowa jest dobrze dostępna tylko na korytarzach, a w salach audytoryjnych jest problem z połączeniem się. Budynki, w których odbywają się zajęcia są dostosowane dla studentów z niepełnosprawnością ruchową. Poza tym Uczelnia posiada komputer w bibliotece, który jest przystosowany do potrzeb osób niedowidzących.

W ocenie studentów biblioteka jest odpowiednio wyposażona w literaturę potrzebną do realizacji zamierzonych efektów kształcenia. Każdy student może mieć dostęp do źródeł elektronicznych zarówno bezpłatnych jak i płatnych. Godziny otwarcia biblioteki są dostosowane do potrzeb studentów i umożliwiają swobodne korzystanie z zasobów wszystkim zainteresowanym. W opinii studentów oraz Zespołu Oceniającego miejsca odbywania praktyk odpowiadają ich oczekiwaniom oraz pozwalają im osiągnąć umiejętności w zakresie administracji.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie dysponuje nowoczesną i w pełni wystarczającą na potrzeby dydaktyczne ocenianego kierunku infrastrukturą dydaktyczną. Sale i ich wyposażenie umożliwiają realizowanie postawionych celów studiów. Biblioteka jest bardzo dobrze prowadzona i całkowicie odpowiada współczesnym standardom. Księgozbiór zawiera niezbędne, w kształceniu na kierunku administracja, pozycje i jest na bieżąco aktualizowany. Wysoko należy także ocenić przystosowanie infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie nie jest zobligowana w świetle obowiązujących przepisów do prowadzenia działalności naukowej. Nauczyciele akademicy

pracujący Uczelni, jako drugim miejscem pracy, są zaangażowani w badania naukowe w swoich macierzystych uczelniach i nie realizują badań na rzecz Instytutu.

Publikacje pracowników kierunku „administracja” są zarejestrowane i dostępne w bibliotece uczelnianej. Uczelnia nie posiada uprawnień do nadawania stopni naukowych, tak więc rozwój naukowy kadry zatrudnionej na pierwszym miejscu pracy odbywa się poprzez realizację doktoratów i habilitacji na uczelniach akademickich. Nauczyciele akademicy biorą udział w konferencjach naukowych w Polsce i zagranicą. W ciągu ostatnich pięciu lat pracownicy dydaktyczni bezpośrednio związani z kierunkiem administracja (pracownicy Instytutu Administracji i Turystyki) opublikowali w czasopiśmie (Lista B) 75 artykułów (z tego 64 z afiliacją PWSZ w Sulechowie), wydali 14 monografii (z tego 10 z afiliacją PWSZ w Sulechowie), 1 podręcznik akademicki i byli autorami 43 rozdziałów w pracach zbiorowych (z tego 37 z afiliacją PWSZ w Sulechowie).

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ nie dotyczy

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1. Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów

Zasady Rekrutacji na kierunek administracja są przejrzyste i sprecyzowane i dostępne na stronie internetowej Uczelni. Studenci uważają, że zasady są sformułowane w sposób zrozumiały i transparentny, zaś proces rekrutacji uwzględnia zasadę równych szans i nie zawiera regulacji, które dyskryminują jakąkolwiek grupę kandydatów. O zakwalifikowaniu się na studia decyduje lista rankingowa tworzona na podstawie wyników uzyskanych podczas egzaminu maturalnego. W opinii studentów wielkość rekrutacji jest adekwatna do potencjału dydaktycznego i pozytywnie wpływa na jakość realizacji procesu kształcenia.

2. System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

System oceny osiągnięć jest dla studentów przejrzysty i zrozumiały. Zasady oceniania i zaliczania są przedstawiane przez każdego prowadzącego na pierwszych zajęciach w każdym semestrze. Studenci pozytywnie oceniają zasady oraz sposób ich przekazywania. Również nie mają zastrzeżeń co do stosowanej skali ocen i uważają, że wszyscy są sprawiedliwie i rzetelnie oceniani. Ocena efektów kształcenia odbywa się poprzez kolokwia, testy egzaminy, zajęcia praktyczne oraz obserwację studentów przez nauczycieli akademickich. Rezultaty sprawdzianów są dostępne dla studentów i mają oni możliwość uzyskania informacji nt. popełnionych błędów. Studenci uważają, że założone efekty kształcenia są w pełni sprawdzalne i weryfikowane na każdym etapie studiów oraz pozytywnie oceniają dobór punktów ECTS w kontekście nakładu i czasu pracy do osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia.

3. Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci nie mieli zdania nt. wymiany zagranicznej prowadzonej w Uczelni, ponieważ nie byli świadomi, że istnieje taka możliwość dla

studentów z kierunku *administracja*. Na podstawie analizy własnej oraz rozmowy z Uczelnianym Koordynatorem programu Erasmus należy stwierdzić, że Uczelnia służy studentom pomocą. Program Erasmus w Uczelni ma swoją stronę internetową, gdzie są zamieszczone wszelkie potrzebne informacje o możliwościach, które oferuje program Erasmus. Uczelnia ma podpisane 3 umowy z zagranicznymi Uczelniami.

4. System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

System pomocy materialnej

Przyznawanie pomocy materialnej odbywa się na zasadach opisanych w *Szczegółowym Regulaminie Ustalania Wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie*, którego kopię otrzymano podczas wizytacji. Na stronie internetowej znajduje się ww. Regulamin i jest on ogólnodostępny dla studentów. Według *Regulaminu* student może ubiegać się o wszystkie formy pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 Ustawy. Określone w *Regulaminie* zasady dotyczące podziału środków funduszu pomocy materialnej są zgodne z art. 174 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Uczelnia dysponuje również Domami Studenckimi, w których o miejsca może starać się każdy student w oparciu o dokumentację potwierdzającą sytuację materialną. W opinii studentów zasady ubiegania się o miejsce w Domu Studenckim są przejrzyste i zrozumiałe. Ponadto każdy student, który jest zainteresowany zamieszkaniem w akademiku, może otrzymać takie miejsce.

Zasady otrzymywania wszelkich świadczeń pomocy materialnej są przejrzyste i zrozumiałe dla studentów oraz są zgodne z art. 174 Ustawy. Przyznawanie stypendiów należy do obowiązków Uczelnianej Komisji Stypendialnej i Odwoławczej Komisji Stypendialnej, w których większość stanowią studenci, zgodnie z art. 177 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Decyzje o przyznawaniu świadczeń są podejmowane w pełni demokratycznie i wg ustalonych kryteriów.

System opieki naukowej i dydaktycznej

Studenci są zadowoleni z opieki dydaktycznej i naukowej. Nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów podczas konsultacji oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Terminy konsultacji są ustalane wspólnie ze studentami, przez co są one odpowiednio dostosowane do planu zajęć. Prowadzący nie udostępniają studentom materiałów dydaktycznych, jednak studenci stwierdzili, że w tym zakresie wykaz literatury, a także zasoby biblioteczne w pełni ich satysfakcjonują. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wyrazili pozytywną opinię o programach studiów i zawartych tam informacji. W ich opinii treści sylabusów są kompletne i wspomagają ich proces uczenia się. W sylabusach są opisane kierunkowe efekty kształcenia oraz plan studiów wraz z informacją o formie zaliczenia wymienionych przedmiotów. W Uczelni istnieje możliwość ubiegania się o Indywidualny Program Studiów, którego proces aplikacji jest opisany w Regulaminie Studiów. Ponadto istnieje również możliwość ubiegania się o Indywidualną Organizację Studiów. W opinii studentów informacje na temat IPS są mało rozpropagowane i to jest przyczyną małej liczby korzystających osób. Studenci podczas odbywania studiów mogą wybrać przedmioty fakultatywne, które odbywają się zgodnie z zadeklarowanym przez nich wyborem. Studenci uważają, że programy studiów i efekty kształcenia, które są dostępne na stronie internetowej są dla nich wystarczającym źródłem informacji na temat przedmiotu. W opinii studentów organizacja roku akademickiego oraz sesje egzaminacyjne są tak ułożone, że sprzyjają właściwej realizacji procesu dydaktycznemu. Harmonogram roku akademickiego i sesji oraz plany zajęć są ogólnodostępne na stronie internetowej Uczelni. W opinii studentów jakość obsługi administracyjnej w Dziekanacie oraz w Instytucie Administracji i Turystyki jest na

wysokim poziomie. Studenci zawsze mogą liczyć na pomoc oraz są traktowani z należyтым szacunkiem.

Według Regulaminu Studiów Rektor może powołać opiekuna roku, do którego zadań należy pomoc studentom podczas całego toku studiów. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wyrazili opinię, że opiekun został powołany i jego pomoc była dla nich widoczna tylko na początku studiowania. Podkreślili jednak, że taki stan rzeczy jest spowodowany brakiem wśród nich potrzeby korzystania z pomocy osób pełniących tę funkcję w toku studiowania. W Uczelni istnieje Biblioteka Uczelniana, która jest do dyspozycji studentów w wymiarze zgodnym ich oczekiwaniami. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili zaopatrzenie w literaturę, która jest wymagana przez prowadzących na zajęciach. Ponadto BU posiada urządzenie, które jest ułatwieniem dla osób niedowidzących. Opieka dla studentów z niepełnosprawnościami jest szczególnie intensywna dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Jeden budynek, w którym odbywają się zajęcia dla studentów administracji, jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnością ruchową. W opinii studenta z niepełnosprawnością ruchową opieka Uczelni jest na wysokim poziomie, ponieważ zawsze może liczyć na pomoc kadry dydaktycznej oraz opiekuna dydaktycznego, który jest przydzielany dla każdego studenta z niepełnosprawnością. Do zadań opiekuna studenta z niepełnosprawnością należy opieka nad nim podczas zajęć dydaktycznych i pomoc przy korzystaniu z Biblioteki.

W opinii studentów proces dyplomowania jest przejrzysty i zrozumiały. Studenci przed rozpoczęciem przedostatniego semestru są zobowiązani do wyboru tematu pracy. Podczas spotkania z ZO PKA studenci poinformowali, że po zadeklarowaniu tematu pracy dyplomowej, student nie może dokonać już zmian w tym zakresie. Jediną możliwością zmiany tematu pracy dyplomowej jest powtarzanie dwóch ostatnich semestrów studiów, podczas których jest realizowany proces dyplomowania. Ponadto studenci nie mają możliwości wyboru promotora, ponieważ jest on narzucany z góry. Studenci wyrazili opinię, że podczas realizacji pracy dyplomowej, współpraca i wsparcie merytoryczne otrzymywane od opiekuna jest odpowiednie. Studenci pozytywnie ocenili liczbę osób przypadającą na jednego promotora. Seminaria odbywają się w ramach zajęć, podczas których studenci prezentują swoje postępy w pisaniu pracy dyplomowej. Studenci pozytywnie oceniają taką formę seminarium. Ponadto studenci mają możliwość publikacji swoich prac dyplomowych.

W ramach kierunku administracja na Uczelni działa jedno Koło Naukowe Administracji, które w momencie wizytacji miało zawieszoną działalność z uwagi na brak zainteresowania wśród studentów.

Działalność wspierająca rozwój społeczny, naukowy i zawodowy

W Uczelni działa Samorząd Studencki, który składa się z jednego organu, którym jest Rada Samorządu Studenckiego. RSS jest organem uchwałodawczym oraz wykonawczym. W skład RSS wchodzi studenci ze wszystkich kierunków, którzy wyrażą chęć działalności w Samorządzie Studenckim. Pośród wszystkich działaczy jest wybierany Przewodniczący Rady Samorządu Studenckiego. W opinii członków Samorządu Studenckiego współpraca z Władzami Instytutu układa się bardzo dobrze. Studenci zawsze mogą liczyć na pomoc i dobrą radę od Władz Uczelni. Ponadto Uczelnia nie zamyka przed nimi drogi na realizację nowych inicjatyw poprzez dyskusję ze studentami i finansowanie projektów w ramach możliwości Instytutu. Studenci pozytywnie oceniają działalność Biura Karier, choć zbyt często nie korzystają z jego usług ze względu na brak zainteresowania ofertą tej jednostki. Biuro Karier ma swoją stronę internetową, na której umieszcza wszelkie informacje o swojej działalności oraz ogłoszenia o pracy, praktykach i stażach (takich ogłoszeń pojawia się około 10 tygodniowo). Poza tym Biuro upowszechnia swoją działalność poprzez ulotki znajdujące się w każdym budynku Uczelni oraz plakaty, które są dedykowane konkretnym wydarzeniom. Ponadto pracownicy starają się dotrzeć do studentów poprzez promocję w lokalnych mediach. Biuro Karier organizuje szkolenia z umiejętności miękkich nie tylko we własnym zakresie,

ale również współpracuje w tym zakresie z regionalnymi firmami, które oferują takie szkolenia. Poza tym są przygotowywane spotkania dla studentów z doradcami zawodowymi z Powiatowego Urzędu Pracy i Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego³ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji są zrozumiałe oraz uwzględniają zasadę równych szans.
- 2) System oceny osiągnięć studentów jest z perspektywy studentów przejrzysty, zrozumiały i zapewnia obiektywizm formułowanych ocen na każdym etapie studiów.
- 3) Studenci na kierunku administracja nie korzystają z narzędzi wymiany międzynarodowej. Uczelnia umożliwia studentom wymianę międzynarodową przez system punktów ECTS oraz współpracę z Uczelniami zagranicznymi. W Uczelni nie funkcjonuje żadna wymiana krajowa.
- 4) Opieka dydaktyczna, naukowa, materialna działa skutecznie w Uczelni i sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Władze starają się, aby wszelkie aspekty życia studenckiego wpływały pozytywnie na rozwój studentów.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

W Uczelni funkcjonuje *Wewnętrzny system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia* (WSZiDJK), wprowadzony uchwałą Senatu nr 35/11/15 z dnia 28 lutego 2012 r. Zastąpił on WSZJK wprowadzony uchwałą Senatu nr 25/03/07 z dnia 4 marca 2004 r.

Celem WSZiDJK jest zapewnienie procesu ciągłego doskonalenia jakości kształcenia w Uczelni. Jego założeniem jest ciągła weryfikacja realizowanego na Uczelni procesu dydaktyki w celu jego doskonalenia.

Przyjęty system opiera się na cyklu Deminga. Realizacja celu wskazanego w WSZiDJK odbywa się poprzez:

- 1) politykę zapewnienia jakości kształcenia,
- 2) projektowanie programów kształcenia i planów studiów zgodnie z KRK,
- 3) dobór kadry dydaktycznej,
- 4) bieżące monitorowanie procesu kształcenia, w tym ocenę jego zgodności z planami oraz KRK,
- 5) coroczną ocenę programów kształcenia z uwzględnieniem uzyskiwanych efektów kształcenia,
- 6) określenie zasad oceniania studentów,
- 7) stosowanie systemu antyplagiatowego,
- 8) określenie odpowiedzialności za zapewnienie jakości kształcenia przez Władze Uczelni i instytutów oraz kadrę dydaktyczną.

Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów

Kompetencje organów Uczelni w zakresie wdrażania i funkcjonowania WSZiDJK (struktura WSZiDJK):

- Senat: do jego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie utworzenia kierunku studiów
- Rektor:
- Prorektor do spraw Studenckich:
- Uczelniana Komisja ds. WSZiDJK
- Dyrektor Instytutu: do jego kompetencji należy tworzenie warunków do prowadzenia i rozwijania działalności dydaktycznej w ramach kierunku studiów (Instytut Administracji i Turystyki jest jednostką organizacyjną odpowiedzialną za tworzenie warunków do prowadzenia i rozwijania działalności dydaktycznej w ramach kierunku *administracja* i kierunku *turystyka i rekreacja*). Dyrektor zapewnia warunki do prowadzenia działalności dydaktycznej Instytutu, akceptuje obsadę zajęć dydaktycznych proponowaną przez kierowników jednostek instytutowych, dba o właściwy poziom zajęć dydaktycznych, o stały rozwój zawodowy i naukowy pracowników Instytutu oraz występuje z wnioskami i opiniami w sprawach zatrudnienia i zwalniania, awansowania i nagradzania pracowników Instytutu.
- **Zespół kierunkowy ds. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia dla kierunku**
- Kierownik zakładu: ustala obsadę zajęć dydaktycznych, koordynuje treści programowe w zakresie realizowanych przedmiotów dydaktycznych, dba o rzetelne wykonywanie obowiązków przez pracowników i studentów oraz o właściwy poziom zajęć dydaktycznych.

Za proces zarządzania kierunkiem *administracja* odpowiedzialny jest Dyrektor Instytutu Administracji i Turystyki.

W Uczelni obowiązuje zarządzenie nr 27/11/15 Rektora PWSZ w Sulechowie z dnia 27 marca 2012 r. w sprawie wdrożenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie procedury „Zasady prowadzenia hospitacji”. Każdy nauczyciel akademicki objęty jest procesem hospitacji przynajmniej jeden raz na dwa lata. Wyniki hospitacji są wykorzystywane w okresowych ocenach pracowników. Stanowią one podstawę opracowania przez Dyrektora Instytutu rocznego raportu z przeprowadzonych w Instytucie hospitacji. Analiza raportu jest podstawą do doskonalenia kadry dydaktycznej na kierunku *administracja*. Zarządzeniem nr 29/11/15 Rektora P z dnia 30 marca 2012 r. wdrożono procedurę „Zasady prowadzenia ankietyzacji” w PWSZ w Sulechowie. Przedmiotem ankietyzacji jest uzyskanie opinii dotyczącej jakości procesu dydaktycznego za pomocą ankiet. Wyniki ankiet stanowią podstawę do doskonalenia procesu kształcenia, a także są wykorzystywane do okresowej oceny nauczycieli akademickich. Dyrektor Instytutu, na podstawie sprawozdania z ankietyzacji (opracowanego przez Uczelnianą Komisję ds. WSZiDJK), przygotowuje wnioski zawierające informacje dotyczące doskonalenia jakości kształcenia na kierunku. Dyrektor Instytutu przedkłada Rektorowi, na koniec roku akademickiego – po zasięgnięciu opinii pracowników stanowiących minimum kadrowe dla kierunku – sprawozdanie z działalności Instytutu, w tym ocenę efektów kształcenia na kierunku oraz informacje dotyczące obsady kadrowej na kierunku.

W Uczelni obowiązuje Regulamin przeprowadzania ocen okresowych pracowników

niebędących nauczycielami akademickimi (wprowadzony Zarządzeniem Rektora nr 58/11/15 z dnia 11 lutego 2013 r.). W Regulaminie określono podstawowe zasady przeprowadzania oceny, kryteria i terminy oceny, uprawnienia w zakresie oceny, skalę i tryb oceny oraz procedurę odwoławczą. Integralną częścią Regulaminu jest arkusz oceny okresowej pracownika niebędącego nauczycielem akademickim. Ocenę przeprowadza się raz na dwa lata.

Zdaniem ZO, przyjęta struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest przejrzysta i umożliwia systematyczne oraz kompleksowe przeprowadzanie ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia.

Ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia

Sposób określania efektów kształcenia dla kierunku zapisano w uchwale nr 28/11/15 Senatu z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie wytycznych dotyczących warunków, jakim powinny odpowiadać programy kształcenia oraz programy i plany studiów wyższych. Zgodnie z tą uchwałą, projekt efektów kształcenia dla danego kierunku studiów i profilu kształcenia przygotowuje komisja powołana zarządzeniem Rektora. W jej skład wchodzi nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe studiów danego kierunku. W przypadku projektowania efektów kształcenia dla kierunku studiów o profilu praktycznym obligatoryjny jest udział pracodawców.

Wprowadzenie profilu praktycznego na kierunku *administracja* poprzedzone zostało:

- ankietą przeprowadzoną wśród studentów kierunku *administracja*, której wyniki wskazywały, że studenci pozytywnie oceniają proponowane zmiany; wyniki ankiety przyczyniły się także do zmian w programach realizowanych dotychczas na profilu ogólnoakademickim;
- konsultacjami propozycji programu kształcenia z interesariuszami zewnętrznymi; konsultacje odbywały się w ramach spotkań Władz Instytutu z władzami samorządowymi.

Po uzyskaniu pozytywnej opinii Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Samorządu Studenckiego, kierunkowe efekty kształcenia są zatwierdzane przez Senat. Dyrektor Instytutu odpowiada za monitoring realizacji efektów kształcenia. Po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku *administracja* przedstawia na koniec roku akademickiego Senatowi ocenę efektów kształcenia, która stanowi podstawę doskonalenia programu kształcenia.

Monitorowanie realizacji procedur w zakresie efektów kształcenia odbywa się w drodze indywidualnych rozmów Dyrektora Instytutu z pracownikami realizującymi program kształcenia na kierunku *administracja*. Przedmiotem rozmów są problemy zgłaszane przez studentów w odniesieniu do programów nauczania i metodyki nauczania konkretnych

przedmiotów, za które dany pracownik jest odpowiedzialny. W Instytucie odbywają się również cykliczne zebrania ogólne pracowników Instytutu z kadrami zarządzającą, w trakcie których omawiane są założenia planu pracy Instytutu zmierzające do poprawy systemu kształcenia. W zebraniach uczestniczy obowiązkowo przedstawiciel zespołu kierunkowego ds. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia dla kierunku administracja. Przedstawia on propozycje Uczelnianej Komisji ds. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia mające na celu podnoszenie jakości kształcenia na kierunku oraz zbiera informacje w tym zakresie od pracowników, celem przedyskutowania ich podczas posiedzenia Uczelnianej Komisji ds. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Zarządzeniem Rektora nr 60/11/15 z dnia 26 marca 2013 r. została wdrożona procedura „Zasady weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie”. Jej celem jest ujednoczenie sposobu weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a tym samym potwierdzenie, przez przedstawienie obiektywnego dowodu, że zostały spełnione wyspecyfikowane w sylabusach wymagania. W procedurze określono sposoby i źródła weryfikowania efektów kształcenia, zasady archiwizacji prac studenckich dokumentujących osiągnięcie założonych efektów kształcenia, zakres odpowiedzialności w omawianym obszarze oraz formę upubliczniania informacji.

Nauczyciel akademicki przeprowadzający weryfikację efektów kształcenia na podstawie prac pisemnych zobowiązany jest do ich archiwizacji przez okres nie krótszy niż rok po zakończeniu cyklu kształcenia. W przypadku ustnej weryfikacji efektów kształcenia, w celu jej obiektywizacji, preferuje się procedurę wyboru pytania w drodze losowania. Dokumentem z przeprowadzonej w ten sposób weryfikacji jest protokół, na którym wpisywane są pytania wraz z przygotowanym przez studenta planem odpowiedzi.

Integralną częścią procedury jest ankieta ewaluacyjna „Opinia studentów na temat efektów kształcenia”. Wyniki tych ankiet posłużyły do opracowania raportu dla kierunku *administracja*. Raport był przedmiotem dyskusji w trakcie posiedzenia Senatu.

Z przeprowadzonych w latach akademickich 2012/2013 i 2013/2014 ankiet dotyczących oceny przedmiotów na kierunku *administracja* wynika duża zgodność punktów ECTS obliczonych na podstawie ankiet z punktami ustalonymi w programie studiów. Wyniki uzyskane w ramach przeprowadzonych badań ankietowych uwzględniono w nowych planach studiów. Ponadto z przeprowadzonych badań wynika, że zdecydowana większość studentów ocenia przedmioty jako trudne, a wymagania jako trudne (wysokie) lub bardzo trudne.

System weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbywania praktyk został zapisany w Regulaminie praktyk wdrożonym zarządzeniem nr 26/11/15 Rektora z dnia 15 marca 2012

r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu studenckich praktyk zawodowych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie. Za prawidłowy przebieg praktyk na kierunku *administracja* odpowiedzialny jest opiekun praktyk, który w tym zakresie współpracuje z Dziekanatem (stanowisko ds. praktyk). Opiekun praktyk dokonuje zaliczenia praktyk na podstawie opisu przebiegu praktyki umieszczonego w karcie praktyki zawodowej. Wnioski wynikające z przebiegu praktyk, w szczególności zagrożenia w ich prawidłowym przebiegu, opiekun praktyk zgłasza Dyrektorowi Instytutu lub Prorektorowi ds. Studenckich.

Zarządzeniem nr 131/07/11 Rektora z dnia 7 kwietnia 2011 r. została wprowadzona procedura w sprawie trybu prowadzenia i rozliczania prac dyplomowych oraz trybu przeprowadzania egzaminu dyplomowego. Tematy realizowanych prac dyplomowych muszą być związane z kierunkiem *administracja* i powiązane ze specjalnością.

Stosowane w Uczelni instrumenty mające na celu doskonalenie programu kształcenia:

- hospitacje zajęć, które pozwalają ocenić jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych;
- okresowa analiza sylabusów oraz programów kształcenia – analiza obejmuje w szczególności zgodność sylabusów z opisami specjalności i programem studiów; w przypadku wykrycia nieprawidłowości dokonywane są odpowiednie korekty;
- badanie opinii absolwentów i pracodawców o użyteczności uzyskanego wykształcenia w pracy zawodowej - źródłem tych informacji są wyniki badań ankietowych absolwentów, spotkania z absolwentami, spotkania władz Uczelni z przedstawicielami administracji publicznej (samorządowej) będącymi pracodawcami dla absolwentów kierunku *administracja*;
- zebrania z pracownikami ukierunkowane na działania związane z kształceniem w kontekście osiągnięcia efektów kształcenia;
- okresowe przeglądy i ocena kadry dydaktycznej - w omawianym zakresie ocena przeprowadzana jest w oparciu o analizę dorobku naukowo-dydaktycznego oraz informacji o jakości realizacji zadań dydaktycznych, uzyskanych z ankiet studenckich w których wyrażają oni opinię o prowadzonych zajęciach dydaktycznych.

Ocena upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia

Informacje dotyczące oferty kształcenia, efektów kształcenia, systemu ich oceny i weryfikacji oraz regulamin studiów dostępne są na stronie internetowej Uczelni. Opis efektów kształcenia dla kierunku *administracja* umieszczony jest również w gablocie Instytutu. Ponadto informacje, w szczególności dotyczące rekrutacji, jak również przedstawiające opinie absolwentów, pracodawców, związanych z funkcjonowaniem Uczelni podawane są w dziennikach lokalnych i ogólnopolskich oraz telewizji lokalnej i regionalnej.

Artykuły na temat współpracy z interesariuszami zewnętrznymi znajdują się również w Biuletynach Informacyjnych Uczelni. W formie papierowej opisy efektów kształcenia dostępne są w sekretariacie Instytutu.

Na system zapobiegania zjawiskom patologicznym składa się przede wszystkim sprawdzanie prac dyplomowych na kierunku *administracja* w systemie antryplagiatorowym PLAGIAT.PL Zanotowano przypadki negatywnej weryfikacji prac dyplomowych. W stosunku do studentów podjęte zostały odpowiednie działania, zmierzające do wyeliminowania w przyszłości tego typu zdarzeń. Studenci otrzymali upomnienia z wpisem do akt za niewskazanie autorstwa w części fragmentów pracy dyplomowej.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości.

System kształcenia na kierunku *administracja* podlega ocenie zewnętrznej. W związku z tym organizowane są spotkania z przedstawicielami potencjalnych pracodawców i absolwentami kierunku *administracja*:

- 5 czerwca 2013 r. Z-ca Dyrektora IAIiT uczestniczył w Konwencji Zrzeszenia Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Województwa Lubuskiego, podczas którego rozmawiano o potrzebie kształcenia fachowej kadry na potrzeby lubuskich samorządowych, we współpracy z PWSZ w Sulechowie.

- 10 września 2013 r. zorganizowano spotkanie władz Uczelni z przedstawicielami administracji publicznej – samorządowej i rządowej województwa lubuskiego, potencjalnymi pracodawcami dla absolwentów kierunku administracja. Celem spotkania było podsumowanie wcześniejszych działań na rzecz uruchomienia praktycznego profilu kształcenia na kierunku Administracja, polegających na opiniowaniu zaproponowanych przez Uczelnię programów kształcenia i na uzgadnianiu zakresu wzajemnej współpracy.

- 19 lutego 2014 r. kierownictwo IAIiT brało udział zorganizowanym przez Rektora PWSZ w Sulechowie spotkaniu z Burmistrzem Sulechowa, na którym omawiano formy i zakres współpracy między Uczelnią a Gmina Sulechów, m. in. w zakresie kształcenia na potrzeby administracji.

- 4 marca 2014 r. na zaproszenie Burmistrza Babimostu władze Uczelni i przedstawiciele instytutów złożyli wizytę w Babimostie w czasie którego omówiono zasady współpracy między gminą Babimost a Uczelnią.

- 25 marca 2014 r. kierownictwo IAIiT brało udział w zorganizowanym przez Rektora PWSZ w Sulechowie i Burmistrza Sulechowa spotkaniu z przedsiębiorcami mającymi siedziby swoich firm na terenie Gminy Sulechów, w czasie którego omówiono m.in. formy współpracy w zakresie realizacji tematów prac dyplomowych i praktyk zawodowych.

- 4 kwietnia 2014 r. kierownictwo IAIT uczestniczyło w zorganizowanym przez Rektora PWSZ w Sulechowie w podpisaniu porozumienia o dalszej współpracy między powiatem zielonogórskim, samorządami gmin powiatu zielonogórskiego i PWSZ w Sulechowie. W czasie tego spotkania samorzady zostały zaproszone do zgłaszania tematów prac dyplomowych.

- 14 maja 2014 r., realizując podpisane wcześniej porozumienie, na zaproszenie Wójta Gminy Świdnica, odbyło się spotkanie, w którym uczestniczyli Rektor oraz dyrektorzy instytutów. Podczas spotkania gospodarze zapoznali władze Uczelni z rozwojem gminy i przedstawili problemy, które mogłyby być przedmiotem wspólnych działań, w tym prac dyplomowych.

Formą udziału interesariuszy zewnętrznych w pracach nad budową i realizacją programów nauczania są umowy o współpracy zawarte między Uczelnią (dotyczące Instytutu Administracji i Turystyki) a podmiotami zewnętrznymi. W ramach tych umów dochodzi do praktycznej realizacji programu (praktyki zawodowe) oraz weryfikacji podczas tych praktyk wiedzy nabywanej przez studentów, realizacyjnych przyjęty program studiów. Uczelnia podpisała porozumienia (15) z: Regionalną Izbą Obrachunkową w Zielonej Górze, Samorządowym Kolegium Odwoławczym w Zielonej Górze, starostami powiatów zielonogórskiego, świebodzińskiego i nowosolskiego, burmistrzami w Sulechowie, Nowej Soli, Świebodzińskim i Krośnie Odrzańskim, wójtami gmin: Kargowa, Babimost, Trzebiechów, Skąpe oraz Zabór.

Na Uczelni funkcjonuje Biuro Karier (utworzone zarządzeniem Rektora nr 75/07/11 z dnia 4.05.2009 r.), którego zadaniem jest badanie ścieżki kariery zawodowej absolwentów. Informacje uzyskane podczas badania podlegają szczegółowej analizie i są przekazywane do wiadomości osobom odpowiedzialnym za kształtowanie planów studiów na kierunku.

Interesariusze wewnętrzni

Na mocy Uchwały nr 35/11/15 Senatu PWSZ w Sulechowie z dnia 28 lutego 2012 roku w sprawie przyjęcia wewnętrznego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia w PWSZ w Sulechowie w skład Uczelnianej komisji ds. zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia oraz w skład Zespołów kierunkowych ds. zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia wchodzi przedstawiciele studentów wskazani przez Samorząd Studencki. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że przedstawiciele studentów posiadają 5 miejsc w 21-osobowym Senacie, co stanowi 23,8% całego składu i spełnia wymóg określony w art. 61 ust. 3 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Na podstawie list obecności posiedzeń Senatu oraz informacji uzyskanych od przedstawicieli Uczelni należy stwierdzić, iż studenci biorą aktywny udział w pracach Senatu.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+		+	+
kompetencje społeczne	+	+	+		+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1) Analiza przedstawionych rozwiązań organizacyjnych, powołanych struktur oraz przyjętych regulacji, pozwala stwierdzić, że są one kompleksowe i efektywne. Umożliwiają one dokonanie rzetelnej oceny osiągniętych efektów kształcenia, doskonalenia programu kształcenia i metod jego realizacji. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym nie jest nadmiernie rozbudowana. Istotną wartością jest powołanie jednostek organizacyjnych, a przede wszystkim, precyzyjne wyznaczenie zadań realizowanych przez określone podmioty. Podejmowane działania prowadzą do kompleksowych ocen efektów kształcenia, a ich wyniki stanowią podstawę doskonalenia programów, poszerzania oferty programowej. Z przedstawionych materiałów wynika, że WSZJK jest w pełni przydatny do badania zgodności programu z założonymi efektami kształcenia, oraz efektywny w zakresie doskonalenia programu kształcenia. Ocena upowszechnienia informacji wyników monitorowania jakości procesu kształcenia jest pozytywna.

2. Udział pracowników, studentów oraz interesariuszy zewnętrznych przybiera zróżnicowane formy i przyczynia się do budowy jakości procesu kształcenia. Wytyczony kierunek działania współpracy z otoczeniem zewnętrznym powinien być kontynuowany.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku		x			

cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			
zasoby kadrowe		X			
infrastruktura dydaktyczna		X			
prowadzenie badań naukowych		Bez oceny			
system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Instytut Administracji i Turystyki PWSZ w Sulechowie posiada jasno i precyzyjnie określoną misję, którą ma realizować. Można mówić o silnym powiązaniu koncepcji kształcenia na kierunku *administracja* z misją i strategią całej Uczelni. Koncepcja kształcenia oraz program kształcenia i plany studiów realizowane na kierunku *administracja* odpowiadają wymogom wynikającym z obowiązujących unormowań prawnych. Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zgodny z wymogami prawa oraz umożliwiający opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji. System weryfikacji efektów kształcenia umożliwia objęcie wszystkich efektów kształcenia na etapie zaliczeń przedmiotowych, zaliczeń etapowych (semestralnych) oraz egzaminów dyplomowych. Program studiów został prawidłowo opracowany. Przyjęta sekwencja przedmiotów jest logiczna i pozwala studentowi najpierw zapoznać się z ogólnymi zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem państwa i jego administracji, a następnie poznać zagadnienia szczegółowe, których znajomość pozwoli na osiągnięcie szczegółowych i ogólnych efektów kształcenia oraz nabycie umiejętności i kompetencji potrzebnych do znalezienia pracy w administracji publicznej i prywatnej. Spełnione zostały wymagania związane z obsadą minimum kadrowego kierunku oraz wymagania dotyczące obsady przedmiotów przez nauczycieli zaliczonych do minimum oraz spoza minimum kadrowego. Wizytowana jednostka w wysokim stopniu spełnia więc kryteria wiążące się z uzyskiwaniem zakładanych efektów kształcenia oraz rozwojem ocenianego

kierunku *administracja*. Z punktu widzenia oceny systemu jakości kształcenia, należy stwierdzić, że jednostka opracowała przejrzystą strukturę zarządzania wizytowanym kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.